

Unofficial translation

UVURKHANGAI PROVINCE

BUR SOUM'S CENTER OF CULTURE

Address: 62025 Ongon, Burd soum, Uvurkhangaï province

Date: 10th March. 2015

No.02

To: Center of Cultural Heritage

About a proclaiming an initiation

Since ancient time the herders in Burd soum, Uvurkhangaï province raising the horses and making airag by the own special traditional technique. Mare's airag has a unique dietetic value. It is nutritious and easily digestible and aromatic white drink. Airag contains different proteins, fat, minerals, A, C and some B vitamins and a sufficient amount of amino acids essential for human body. Airag gives strength and cheerfulness, and helps to improve the living body metabolisms. Foaming tasty airag is an important part of daily diet of Mongolians. Therefore, people from our soum making and consuming whole year.

Burd soum's airag is famous in the our province, as well as nationwide. It's a tradition for each family of our soum milking mares, making the own airag and ply the visitors during summer and autumn.

The khokhuur is cowhide vessel, which is widely used for fermenting mare's milk and making and storing airag. And our herders have own technique and skills of making khokhuur, which they inherited by their parents.

Last 3 years our soum is leading by number of horses, therefore we encouraging to safeguard and transmit every culture related to the horse to young generation. During the summer time we organizing a various number of competitions and festive related to the horse, such training of horse, degustation of airag, the best equipments of airag and airag drinking competitions.

Our airag was awarded 3 times as the best airag of the Western Region. Also, in 2008 and 2010 won 1st place and was named the Best Product of the year at the National Expo.

Making airag in khokhuur is an invaluable element of Mongolian culture therefore we officially express our consent and request to inscribe this element into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

Written by Ts.Dorjsuren

Director, Center of Culture

Burd soum, Uvurkhangaï province

/stamp and signature/

ӨВӨРХАНГАЙ АЙМАГ
БҮРД СУМЫН СОЁЛЫН ТӨВ

62025 Онгон, Бүрд сум, Өвөрхангай аймаг

БСШУ-ны яамны
Соёлын өвийн төвд

2015.03.10. № 02.

танай -ны №

Санал хүргүүлэх тухай

Reçu CLT / CIN / ITH	
Le	30 MARS 2014
N°	0279

Өвөрхангай аймгийн Бүрд сум нь эрт дээр хэдэн зууны үеэс адуугаа өсгөн үржүүлж ирсэн ба гүүний сүүгээр айраг исгэж жилийн 4 улиралд хүнсний ундаа болгон хэрэглэж ирсэн уламжлалт өөрсдийн технологтой, айраг нь хүнсний хэрэгцээгээ хангах төдийгүй хүний биед сайнаар нөлөөлж эрүүл мэндэд олон чухал эмчилгээ болох эерэг талтай байдаг билээ.

Манай сум аймагтаа болон улсын хэмжээнд гүүний айргаараа алдартай нутгийн айл өрх бүр гүүгээ барьж зун намрын зургаан сард гийчин зочдоо дайлж ирсэн түүхэн уламжлалтай билээ. Айргийг исгэх хадгалах хамгийн тохиромжтой сав бол үхрийн ширийг боловсруулан хийсэн хөхүүр байдаг болхоор манай малчин өрхүүд сүүлийн жилүүдэд хөхүүрэнд айргаа исгэн өөрсдийн хэрэгцээг хангаж илүү үйлдвэрлэсэн айргаа зах зээлд борлуулан ашиглаж байна.

Манай сум сүүлийн 3 жилд адууны тоогоор тэргүүлэн зуны сардаа аймгийн хэмжээнд адууны баярыг зохион байгуулж уурагч бугуйлч, айраг уух тэмцээн, сайхан айраг, хувин сав, жороо морь, хос морьтон, суран эдлэл хийх гэх зэрэг адуучин иргэд залуучуудын урам зоргийг хөгжүүлсэн олон талт арга хэмжээг зохион байгуулж уламжлал болоод байна.

Манай сумын айраг баруун бүсийн шилдэг бүтээгдэхүүний уралдаанд 3 удаа тэргүүн байр мөн улсын үзэсгэлэн худалдаан 2008 онд тэргүүн байр 2010 онд тэргүүн байранд орж шилдэг бүтээгдэхүүнээр шалгарч байсан нутгийн бренд хүнсний бүтээгдэхүүн юм.

Энэ сайхан хүнсний ундаа бүтээгдэхүүн нь монголоос өөр улс оронд гарч байгаагүй өвөг дээдэс нүүдэлчин малчин ардын хүнсний давтагдашгүй ундаа учир дэлхийн соёлын өвд бүртгүүлэх нутгийн иргэдийн санаачлагын үүднээс та бүхэнд энэхүү саналыг хүргүүлж байна.

Хүсэлт уламжилсан:
Өвөрхангай аймгийн Бүрд сумын
Соёлын төвийн эрхлэгч

Ц.Доржсүрэн.

CONSENT LETTER

I am Ts.Sedbazar, an old herder from IV bag. It is my pleasure to express, on behalf of our IV bag, Burd soum our full commitment and appropriating initiative of herdsmen to the process of inscribing the intangible cultural heritage element "Traditional Technique of Airag - Making in Khokhuur and its Associated Customs" to the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

Since my childhood I was told about worth of airag. Airag gives strength and cheerfulness, and helps to improve the living body metabolisms. As a bearer of this element I giving my all effort to transmit my knowledge and skills of making airag and khokhuur to my children and young generation.

Written by

Ts.Sedbazar , elder herder

IV bag, Burd soum, Uvurkhangai province

10th November, 2014

Өвөрхангай нийгмийн
Бүгд эрхэм Зөвлөл гаргуу

Чр олгох асар насан В Сох сүхэр
мнхн өмө нь өмөх дээрх үнэмлэх
ирсэн ахуйн ирмэлт өссөн Зүмс саржаа
үмхөө өдрөө айраг илсн мнхн
дархан үмхрээх нэгтгэлтээ насан
ирсэн айрагтаа ач тус үмхн өмөх
олон нхмн амин дэмийг нөхөн
хөгөөх дээр эрхтэн бодон гүжээ
олон сайн талтайг өмөх гүжрүүдгээ
олсон түүнийг амьдрал өмөх
мнхн хөгжтэй үнэх бодонх өмөх
байнга хөгжтөн үр өмөхдөгч
завт сүхэр байдаг юм өмөх
мөнх өмөх мнхн үмхн үнэмлэх
ирсэн өмөх мнхн өмөхдөгч
үмхн өмөх өмөх үнэмлэх
өмөх өмөх өмөх мнхн өмөх
хөгжтэй та гүжээ гүжрүүдгээ
үмхн мнхн. Мнхн өмөх өмөх
өмөхдөгч өмөх өмөх өмөх
өмөх мнхн өмөх өмөх өмөх.

Мнхн гүжээ

Чр олгох ирмэлт өмөх
В Сох сүхэр. 2014. 11. 10.

Unofficial translation

CONSENT LETTER

I am pleased and fully support to inscribe the “Traditional Technique of Airag - Making in Khokhuur and its Associated Customs” to the UNESCO’s Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity. And truly encourage and committed for implementing the further activities for reviving, preserving, safeguarding and transmitting this inherited tradition of the Airag - Making.

Since 1965, our family making and consuming their own airag, besides distributing it. Our airag was nominated and awarded as one of the good tasted beverages in Uvurkhangai province, as well as nationwide.

Written by

Sh.Khorolsuren

IV bag, Burd soum

Uvurkhangai province

1st March, 2015

3page photo

Улаанбаатар хот Соёлын
овийн төвд хуралт гаргах нь;

Овог гэгдэхээс уламжилт
иртэй айраг нь монголчууд бадний
хэрэглэх дуртай ирээ юм. Манайх
1965 оноос эхлэн буюу хуртал
дорсгийн уламжлалт аргач
айрагаас ирж дорсгийн болон
ирсгийн хэрэгцээг хангах байна.
Манай айраг нь аймал бүсийн
шинэ бүтээгдэхүүнээр угдаа дараа
шалгарч байсан юм.

Ийнхүү энэ уламжлалт угдаа
далхийн Соёлын овд бүртгүүлэх ажлыг
гэмтүүлснээс холбогдох газарт уламжилт
огно үү.

Хуралт гаргасны;
Овоглогчийн аймгийн Бүрэг
сүний 4р байртай ирж
М. Хоролсүрэн

2015.03.01.

Unofficial translation

CONSENT LETTER

I am an old and indigenous herder of Uvurkhangai province named Lkhamjav BAVUU.

Mare's airag is the fermented beverage from mare's milk. Airag, for Mongolians, beverage like a wine for the viticulturist as a great care and pride. It has scientifically been proven to be of therapeutic benefit. Studies reveal mare's airag is very effective for curing various diseases.

As the heritage bearers, I fully support to inscribe the "Traditional Technique of Airag - Making in Khokhuur and its Associated Customs", which is the ancient culture of Mongolian people into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

Written by

L.Bavuu

Burd soum, Uvurkhangai province

10th March, 2015

Өвөрхангай аймгийн боловсрол
соёлын газарт хүсэлт өрсөх нь.

Миний бие өвөрхангай аймгийн бүрх сумын
уугуул өндөр настан ламтаннавын бэвүү
гэдэг хэн байна. Айраг бол манай ардын
үлэмжлэлт өрсөөр үйлдвэрлэдэг монголчуудын
хэрэглэх дуртай хүнсний ундаа юм. Хний бие
Махбодид хэрэгцээт амин дэмид болон витамин
уураг агуулагд. эмсгилгээ сувилсооны гол
бүтээгдэхүүн. үүнээс гадна монголчуудын хүнсний
гол нэрийн бүтээгдэхүүн юм. үеийн үед хоол
хүнс, найр нээдлийн гол ундаа болж ирсэн юм.
Айрагаа нсгөх өрсө, болон өвөрхангай эмсгилгээ сувилсооны
өрсө гэдэг олон зүйлийг дурдах байна.
Айрагаа дэлхийн соёлын өв-д бүртгүүлэх ахныг
өхөөлүүлэх нь зүйтэй гэж үзэн байна. манай энэ
хүсэлтийг дээд шатны байгууллагад дэлгэрүүлж уу.

хүсэлт өрсөсөн: М. Бавуу.

Өв бүрх сумын өндөр настан.

М. Бавуу.

2015. 03. 10

Unofficial translation

Governor of Bayan-Undur soum

Uvurkhangai province

Address: 62017 Bumbat, Bayan-Undur soum

Uvurkhangai province

Date: 10th March, 2015

No. 1/20

To: Center of Cultural Heritage

Bayan-Undur soum has over 13.000.000 head of horses. Annual account of the majority products is the production of Airag. Airag is our named brand product, therefore we are distributing it to Uvurkhangai and Ulaanbaatar city.

I'm pleased to inform you that the bearer of Bayan-Undur soum support to inscribe the "Traditional Technique of Airag - Making in Khokhuur and its Associated Customs", which is the ancient culture of Mongolian people into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

Governor

S.Khishigdorj

/stamp and signature/

5page photo

ӨВӨРХАНГАЙ АЙМАГ
БАЯН-ӨНДӨР СУМЫН
ЗАСАГ ДАРГА

62017 Бумбат, Баян-Өндөр сум, Өвөрхангай аймаг

2015. 08/10 № 1/20

танай _____-ны № _____-т

**БОЛОВСРОЛ СОЁЛ ШИНЖЛЭХ УХААНЫ
ЯАМНЫ СОЁЛЫН ӨВИЙН ТӨВД**

Манай сум нь 13 мянган адуутай. Жилд үйлдвэрлэдэг бүтээгдэхүүний ихэнх хувийг айраг эзэлдэг. Сумын гол бренд бүтээгдэхүүн айраг учраас Улаанбаатар хот болон аймгийн төвийн иргэдийн хэрэгцээнд байнга нийлүүлдэг. Иймд Баян-өндөр сумын айраг бренд бүтээгдэхүүнийг “Юнөско” соёлын биет бус өвд бүртгүүлж өгнө үү.

ЗАСАГ ДАР А г С ХИШИГДОРЖ

Unofficial translation

CONSENT LETTER

I am Dolgorsuren BYAMBAJAV, 53 years old, was born in 1962, herder from I bag, Bayan-Undur soum, Uvurkhangai province.

Since 1991 till nowadays I living by using the products from my livestock. I own 30 mares, which gives me annually 3-5 tons mare's milk. By making airag and distributing it to the local and national market annually I gain incomes around 5.000.000.000-10.000.000 tugrig. I repeatedly and successfully attend the local and national Airag Expo.

Personally, I fully support to inscribe and transmit the "Traditional Technique of Airag - Making in Khokhuur and its Associated Customs" into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

Written by

Herder D.Byambajav

I bag, Bayan-Undur soum

Uvurkhangai province

Tel: +976-89556094

10th March, 2015

6page photo

БСШ-и нь соёлын өвийн
төвд орлогон гарсан нь

Өвөрхангай аймаг Баян-Өндөр сумын
1-р багийн урт болорхурт
болон Бямбажав тухай дие 1968
онд төрсөн 53-н настай
1991 онд өхлөн өдөөн ахуйн
бүтэцтэй мал уртат малтай тухай
амьтат хамтар амьдрах ахуйгаа
өдөө зэрэгтэй ахуйн ахуйн дийл
зүйн зүйлсийн ороо дүрлэн энэ үеэ
өхлөн өдөөн 15-дд үүнээс
хуучин дундаар 3-5тэй айраг
хуучирлын боловсруулж Өвөрхангай
аймаг урт, хөдөлмөрлөг, Баян-Өндөр
сумын зонд олохдоо чимэглэсэн
сайхан айраг хийгүүлэн 5.000.000-10.000.000
төгрөгний орлоготой байдалын зорилго
Аймаг сумдаа зохион байгуулдаг
үзэсгэлэн агуулдаг төлөм
амьтаттай оролцон айрагаа олж
төсөөсөө хийсэн тухайн агуулж
дүйтгэдэггүйн болон гадсан дийл
хуучин, брөг дүйтгэдэггүйн айраг
"Юнеско" соёлын дийл дүйл
дүйтгүүлж өгнө үү

орлогон дийл

Өв. Баян-Өндөр сум 1-р багийн
малын Д. Бямбажав

утас 89556094

2015. 03. 10

Unofficial translation

CONSENT LETTER

I am Dashzeveg GUNDEGMAA was born in 1957. Since 1973 I'm pasturing and since 1992 making airag, leather bags for airag.

Annually I get 6-8 tons of airag and distributing my in khokhuur made airag to the capital city. . I repeatedly and successfully attend the local and national Airag Expo, and won 1st prizes.

I fully support to inscribe this heritage into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity and I will help my best to transmit this heritage to the next generations.

Furthermore, I feel free to help for his nomination as I can.

Written by:

Herder D.Gundegmaa

II bag, Bayan-Undur soum

Uvurkhangai province

Tel: 88839621

БСШУД - нь соёлын өвийн
төвг өргөдөл гаргах нь.

Өв. Фам. Ондор сүмийн д.р. Галын
үргэлт малч Дамбаагийн овогтой
Түндэнмаа ба 1957 онд үүсч
1973 оноос эхлэн одоог хүртэл
мал малал баайна
1992 оноос эхлэн айраг чигдвэрт
дог дог малч арба ширтэр асхуур,
борво ахтай Ширт асхуурийн айраар
Улаанбаатар хотын өргөдөл чиглэлт
байна малч гүндгээр 6-8-ийн айраг
чигдвэртэй нийслэл хотод 1-2 гэр
барьж үнэ амжилгаа элүүлж
амь асваргаа гүйцүүлж-н бэрлүүлж
аймаг Улаанбаатар хотод үүсч
хөгжсөө болон дусад арба хамтатга
агдвхгүй оролцот сүм орон нутагтаа
хорвоо рагдс төлөвдөөр баайна
гарам дбаа дилт
аймаг малч сүмийн дргд бүтээгдэхүүн
айраг-н 'төмөсө' соёлын дмд дус өвг
дүрлүүлж өгнө үү!

Өргөдөл гаргасан Өв
Фам. Ондор II Галын малч
Д. Түндэнмаа

үмд 88839621

2015. 03. 10

Unofficial translation

Governor of Yusunzuil soum

Uvurkhangai province

Address: 62033 Munkhbulag, Yusunzuil soum

Uvurkhangai province

Tel: +976-70326508

Date: 10th March, 2015

No. 44

To: Center of Cultural Heritage

Submitting the consent

It is my pleasure to express, on behalf of our Yusunzuil soum our full commitment and appropriating initiative of herdsmen to the process of inscribing the intangible cultural heritage element “Traditional Technique of Airag - Making in Khokhuur and its Associated Customs” into the UNESCO’s Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

J.Otgonbaatar

Vice – Governor of Yusunzuil soum

Uvurkhangai province

/stamp and signature/

8page photo

ӨВӨРХАНГАЙ АЙМАГ
ЕСӨНЗҮЙЛ СУМЫН
ЗАСАГ ДАРГА

62033 Мөнхбулаг, Есөнзүйл сум, Өвөрхангай аймаг,
Утас: 70-32-65-08

2015.03.10 № 44
танай _____-ны № _____-т

БОЛОВСРОЛ СОЁЛ ШИНЖЛЭХ УХААНЫГ
ЯАМНЫ СОЁЛЫН ӨВИЙН ТӨВД
ХҮСЭЛТ ГАРГАХ НЬ

ЮНЕСКО-оос гаргадаг биет бус хосгүй үнэт
өвийн жагсаалтанд “Монгол айраг”-ны уламжлалт
технологийг бүртгүүлэх саналыг Өвөрхангай аймгийн
Есөнзүйл сумын ард иргэдийг төлөөлөн хүргүүлж
байгааг хүлээн авна уу.

ОРЛОЧ Ж.ОТГОНБААТАР

100 00

Unofficial translation

CONSENT LETTER

I am Tserendev GANTOGTOKH, a herder from III bag, Yusunzuil soum, Uvurkhangai, always concern to transmit the Traditional Technique of Airag - Making in Khokhuur, left by our ancestors to the next generations. Thus, I fully support to nominate this heritage into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity and I will dedicate all my knowledge and experience to this mission.

Written by:

Ts.Gantogtokh

10th March, 2015

Боловсрол сайн шинжлэх ухааны сайн
сайн овчин мөвд орондоо парлах нь

Овоорхангай аймгийн Есөндүйл сумын 3-р
бамийн цэцэг Цэрэндорж овогтой Тэнгисмөнх нь
овч дээдсээсээ уламжлалдаа цэцэг шигдэг
технологичор айрснаа иргэд сум, аймаг, улсдаа
удаа дараа брэгд бүтээгдэхүүнээр шалгар
байсан тул Юнеско-оос гарлаарал багт
бус нэгийг унхт овчин мансаагаар
бүртгэж өгнө үү.

Орондоо парласан
Ц. Тэнгисмөнх

2015. 03. 10

Unofficial translation

Governor of Mogod soum

Bulgan province

212309 Erkht, Mogod soum

Tel: (+976-01-342) , 50010774

Date: 9th March, 2015

No. 1/67

About Nomination of the ICH element into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

The main industry in our soum is livestock industry, because of natural environment of the local area. The soum's herders have rich experience of herding horses, there are 28,800 head of horses.

Our herders inherited the ancient tradition of livestock and airag making techniques.

In 1983, 1984, 1985 we won the Golden medal by our Airag making techniques. Also successfully attended a various exhibitions, for example "Healthy Food 2006 and 2007" organized by Ministry of Agriculture, and 2007 Airag from our soum was awarded as "Best Local Brand", and "Best product of Khangai Region".

We are truly encourage and fully committed for implementing the further activities for reviving, preserving, safeguarding and transmitting this inherited tradition and technique of the Airag - Making in Khokhuur and its Associated Customs.

The local authority would be held responsible for legal, organizational assistances and financial backing to hold the Mogod soum for preserving the ICH element.

B.Davaa

Governor

/stamp and signature/

**БУЛГАН АЙМАГ
МОГОД СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА**

212309 Эрхт, Могод сум, Утас: (01-342) 50010774

2015.05.09 № 1/67
танай _____-ны № _____-т

Юнескогийн соёлын өвд
бүртгүүлэх хүсэлт

Тус сум нь Байгаль, цаг уурын эрс тэс уур амьсгалтай, ой хээрийн бүсэд багтдаг газар нутагтай. Манай нутгийн иргэдийн голлох хөдөлмөр нь МАА-н үйлдвэрлэл байдаг. Үүний дотроос 28800 толгой адууг өсгөн үржүүлж байгаа юм. Адууг уналга, эдэлгээ, уяж сойхоос гадна айраг үйлдвэрлэхэд голлон ашигладаг өвөг дээдсийн уламжлалт арга технологийг үргэлжлүүлэн эзэмшиж яваа ард түмэн. Айраг үйлдвэрлэлээр 1983, 1984, 1985 онуудад Улсын чанарын алтан медаль, ХАА-н Яамнаас зохион байгуулсан Намрын ногоон өдрүүд нэгдсэн арга хэмжээний хүрээнд “Эрүүл хүнс-2006” үзэсгэлэн худалдаанд амжилттай оролцож, “Орон нутгийн шилдэг бренд бүтээгдэхүүн” өргөмжлөл, мөнгөн шагнал, Эрүүл хүнс-2007 үзэсгэлэнгээс “Орон нутгийн шилдэг бренд бүтээгдэхүүн” цом өргөмжлөл мөнгөн шагнал, “Хангайн бүсийн шилдэг бренд-2007” цом, өргөмжлөл, мөнгөн шагнал, Булган Анар ХХК нь “Могодын айраг-2007” Улсын тохирлын тэмдэгтэй бүтээгдэхүүн гэрчилгээ авсан.

Намрын ногоон өдрүүд-2008 нэгдсэн арга хэмжээнээс “Шилдэг оролцогч байгууллага” цом, өргөмжлөл, Намрын ногоон өдрүүд 2009 нэгдсэн арга хэмжээнээс “Үнэмлэхүй шилдэг бүтээгдэхүүн 3 жилийн хугацаатай батламж, 2013 онд Хангайн бүсийн цагаан идээний үзэсгэлэн худалдаанаас “Хангайн бүсийн шилдэг бүтээгдэхүүн” өргөмжлөл хүртсэн.

Иймд тус сумын цагаан идээний гол бүтээгдэхүүн айргийг Олон Улсын Юнескогийн Соёлын өвийн шилдэг бүтээгдэхүүний бүртгэлд оруулж өгнө үү.

Хувийг аймгийн Засаг даргад.

ДАРГА

Б. ДАВАА

Б ДАВАА

My/doc-blank-2015

000062

Unofficial translation

CONSENT LETTER

I am Shagdar Ganaa a herder from III bag, Mogod soum, Bulgan province. Since 1990, myself making airag and distributing it to another area.

Our local airag is really famous among nationwide. Its because the soum's herders have rich experience and inherited knowledge of herding horses. Furthermore, due to climate and natural environmental of the local area.

I am very pleased and support to inscribe the "Traditional Technique of Airag - Making in Khokhuur and its Associated Customs" into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

With this consent letter I fully support all activity for safeguarding and transmitting this element.

Written by

Herder Shagdar GANAA

III bag, Mogod soum,

Bulgan province

6th February, 2015

Могой сүмнээ багас дэргээр уламжлалтай
Соёлын өвийн төлөө оусмт гаргах нь:

Энэ сүмнээ Вр багын харьцаа манчин
Манар ёстойгоор Таван нь ман аувд милж
цес агуулт олгох, ухалага эдэлж, ула
сөйлгөт тааруулж, амьт милжт ауртмт яваа
манчин оуя. Манай сүмнээ айраг нь унсаа
нор ауртмт милжт бүтээгдэхүүн байгуул
гол учир нь байгаа хат уур, ус ургамал
байр бүрэн оулаахтай холбоотой.
Манай хүтүүлэхээ айрагт байр ёслол
арга аамжмт тэрүүн нэг байгаа амьтлаа
уламжлалтай арг түмэн.

Милж бие нь 1990 оноос хойш айрагт үйлдвэрлэл
Зал Вэлд бэрлүүлж олж ауртмт байгаа
ора үрлийн орлого бүтээгдэхүүн байгаа бүтээгдэх
үнийн хат амьт ут үйлдвэрлэл.

Милж айраг нэгт олж суртлаах,
үйлдвэрлэл аугаагаар оролдог амьт аувд
хат аур ауртмт олох унсаа милжт
бүтээгдэхүүний бүтээгдэхүүн бүтээгдэхүүн
хатмт байгаа.

Ман түмэн айраг үйлдвэрлэлд
хатмт байгуулахад дэмжлэл яваа
манчин аур.

Оусмт гаргаж Могой сүмнээ
Вр багын манчин Манар
ёстойгоор Таван.

2015.2.6.

CONSENT LETTER

Myself herding, training the horses and making airag since 1970. During this period I won a various local and national prizes. Moreover, I inherited knowledge of making airag, gained a rich experience.

Our soum's airag a very famous among Mongolian people as "Mogod's airag", besides we also have a famous sort called "Baavai airag", which made by special traditional techniques. Airag is daily beverage of Mongolians, it's healthy and organic drink.

I am truly support to inscribe the "Traditional Technique of Airag - Making in Khokhuur and its Associated Customs" into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

Written by

Herder Damdinsuren TANGAD

IV bag, Mogod soum,

Bulgan province

5th February, 2015

Могод сүмийн Засаг даргаар уламжлалын

Бэйний өвийн төвд нуслит гаргах нь:

Миний Гие 1970 оны тгн дэрийн нтн жийн хамтар "Могод сүмийн 08. нгдм болон хувьсрал өнөөг хүртэл адуу маллан, мөрө үзжээ адуу үнэмлэж нуслит ашиглан црст хамтар турхйн нүр. Мийд айрал үйлдвэрлэл өс олон жил дагнан хийж, үнэ ниймийн төлөвлөгөөг ажил тгнэй бичигдэж, зах зэмийн ниймийн харилцаанд өрсөөс нойм айралыг худалдан берүүжж, өрх дэрийн өрлөгөс ниймдүүжж ажилланс айдарт байна. Мт нусачаанд айрал чагаан идтгн үнэ аймалт зарлагдсан урагдант тмчтн үзүүлж худалдаанд ажил тгнэй өрхлөгт "Могодын айралыг" шилдгн бүтмдгн үүн. Омоход нүвс нийрт өрүүжж явсан малчин нун юм. Айрал нь хүрмийн бүтмдгн үүнэгтс ладна нүүрч мөнд ажилтний өсөн талын ал холбогдолтой үндэс нэм. Манай нутгийн айрмг "Аавайн малын төсөн төрлөг" гэж өснөөс айдрунсан бүтмдгн үүн юм. Мийд Могодын айрмг олон үнэжн Юнеско-ий бүтмдгн бүтмдгн нуслитой байна.

Могод сүмийн 4х байн малчин
Байдун нутгийн Мангад аал

2015.03.05

CONSENT LETTER

I, named, Nyambuu NARANTSOGT, inherited airag making skills from parents. Since 1981, I herding my livestock and making airag in khokhuur.

I my airag and khokhuur won a various National prizes. The good airag does not loose the smell and taste during a week. As elders said instead of khokhuur the quality of airag depends on natural environment, such as pasture, herb and water.

As the intangible cultural heritage bearer, I fully support to inscribe the tradition of airag-making into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

I am ready to participate in all activities for safeguarding and transmitting this inherited tradition.

Written by:

Herder Nyambuu NARANTSOGT

IV bag, Mogod soum,

Uvurkhangai province

9th March, 2015

Могоу сумын Засаг даргаар ламжлуулсан
Сөёлын овчин тэвг хүстэ гаргах нь:

Тус сумын 4-р багийн малчин Намбуу овогтой Наранхот
80 нас өнгөтэй дотой малгаа малаах амин амьдралынхаа
гаралт хэвсгэн 1981 оноос эхлэ маллаах, морь улаах,
ахуйг урлахыг эхэлсэн амьтлаах үрст
үрлийн хэвсгэн. Малаах нутгийн айраг "Улсын
шингэс" бүтээгдэхүүнээр улаа дараа мал гарч
байсан. Айраг хийхэд гол хэрэгсэл нь үхрийн
шингэр нэгт хийсэн хөхүүр хамгийн төмөрлөлтөд
хэрэгсэл. Хөхүүрээ нэгт айраг нэгдүгээр халдартуу,
хөхүүрээс ундрал. Сайн айраг 7 хөлөгийн бүр
алт гинжид агаартуу юм. Малаах нутгийн
үе ургамалд айрагны урга үрст байдал.
Төм бүрэлд айраг, сүдэн малгүйн зүйл хэрэг
ал дахьтай зүйлсээр байсан. Айрагийн малсаа
рухалд сайнаа дүү шүүсөө байдал.

Нийц Могоуын айргийн хөхсөөг дүрмүүсээр
хүртэ байна.

Бүрэлд айрагны Могоу сумын
4-р багийн малчин
Намбуу овогтой Наранхот.

2015. 03. 09.

DESICION OF THE
LOCAL CITIZEN'S REPRESENTATIVE COUNCIL
SAIKHAN SOUM, BULGAN AIMAG

9th March, 2015

No. 27

About Nomination of the ICH element into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

According to the Law on Protection of Cultural Heritage para 15.13., The Local Citizen's Council is decided to:

1. Support the preparation of nomination file for inscription of the intangible cultural heritage element "Traditional Technique of Airag - Making in Khokhuur and its Associated Customs" into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.
2. We are committed Mr.Mend-Amar.N, Governor, to take administrative measurement and provide all necessary documents, research and inventory for preparation of the nomination file.

A.Badamsuren

GENERAL COUNCILOR

БУЛГАН АЙМГИЙН САЙХАН СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
ТЭРГҮҮЛЭГЧДИЙН ТОГТООЛ

2015 оны 03 сарын 09 өдөр

Дугаар 27

Их хүрэмт

Айргийг “Дэлхийн соёлын өв”-д бүртгүүлэх
саналыг дэмжих тухай

Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 15.1.3-ийг үндэслэн **ТОГТООХ**
нь:

Нэг. Монгол түмний уламжлалт хүнсний бүтээгдэхүүн, эмчилгээ сувилгааны
ундаа, адууг дагасан уламжлалт соёл болсон айргийг “Дэлхийн соёлын өв”-д
бүртгүүлэх саналыг дэмжсүгэй.

Хоёр. Айргийг “Дэлхийн соёлын өв”-д бүртгүүлэхэд холбогдох баримт,
судалгааг бүрдүүлж, удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээ авч ажиллахыг
сумын Засаг дарга /Н.Мэнд-Амар/-д даалгасугай.

ДАРГА А.БАДАМСҮРЭН

CONSENT LETTER

Since my 16 years I'm herding horses. Our soum is famous for their horse culture and airag. This year our soum has raised the head of horses to ten thousand. My Manduul bag became first by number of horses.

Old people saying, that our soum inherited the airag-making tradition from Chingis Khaan's period. Therefore, I truly support to inscribe the "Traditional Technique of Airag – Making in Khokhuur and its Associated Customs" into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity. And giving my free, prior consent by this letter.

Also I do all my best for safeguarding, reviving and transmitting this intangible cultural heritage element to young generation.

Written by:

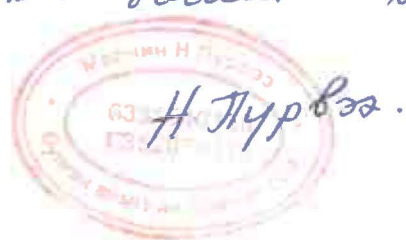
Herder N.Purvee

/stamp/

Золотоор соёл шийнх
Хаана Яомна Солон овчин
тогд:

Миний өм 16 наснаас жил маань
бодь адуу манан урсан. Адууна төө,
аурааа соёлороо манай нутаг асгартай
Энэ нил манай урн 4 турин адуунай
бодон. Чунтас манай мануудын ба
адуун ирнийнхээ төөгөөр сумандаа
торчурин байна. Манай балийн нутаг.
Чинис хаана гаруудын цэрэг, хамалт
сүү хайраар хамгадга байсан суурь
байсан итэ гэр цетээ өрн ирэн.
Манай нутаг өрн цетээ жил асгаар
асгартай байсан учир гэхийн солон
овд өртн итэ ошо уу?

Хүний гаргасан
Мануудын балийн урсан.

CONSENT LETTER

I practice airag-making tradition for a long time, since I was herding cattle from my childhood.

I am very pleased and support to inscribe the “Traditional Technique of Airag – Making in Khokhuur and its Associated Customs” into the UNESCO’s Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity. With this consent letter I fully support all activity for safeguarding and transmitting this tradition.

Written by:

Herder B.Munkhbayar,

II bag, Saikhan soum, Bulgan province

/stamp/

Аймгийн Засаг даргын танихыг
хэргэвчлэлт хураалт

Миний бие өв уламжлал айраг зэрэг,
айраг үйлдвэрлэл уламжлалт уламжлалт сууриар
байна. Манай байнгын бие айраг
догооноо соёлыг биегээр тэгш эвэрхэг байдаг.
Уламжлал, хургуу, дэмжлэгээр аугартай.
Аймгийн Засаг даргын соёлыг өвч бургууланг байнгын
манай хургуу тэгшлэл хураалт хураалт байна.
Манай түүхийг уламжлал байнгын айраг
соёлыг өвч бургууланг өвчийн зүгж тэгш
догооноо байнгын байна.

Малчин Б.Мөнхбаяр
8331530160
70026714
2-р байнгын хургуу
Б. Мөнхбаяр.

Unofficial translation

CONSENT LETTER

It is my pleasure to express my full commitment and support in all stages of the activities of the preparation of the Nomination File of the element “Traditional Technique of Airag – Making in Khokhuur and its Associated Customs” into the UNESCO’s Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

Written by:

Elder herder Tuvaanjav SUURIN

V bag, Saikhan soum,

Bulgan province

/stamp/

Айнаг сүмэгч үндэргүүдээр уламжлалын
Бодовсрол-Шонхонд ухааны замныг
сөөлөгч өвд хөрштөй гаргах нь.
Булган аймгийн Саяхан сүм нь олон
хүүхдэд төлөөлөл түрүүлж саяхан аймгийн
хөгжлийн зорилгоор дээр алдартдаг хүмүүс.
Малын сүм тухайнаа үнэмлэхүй агуу
хөгжлийн хөрштөй гэнэ дээрээс төл-
өмөлдүүлж мөрдөх аргаар нь үнэмлэхүй
дээр сөөлөгч аймгийн сүмд оруулж
олгохыг хүснэ.

Саяхан сүмийн 5 дугаар үргэлж
дээр хөгжлийн түрүүлж.
оноогоор сүүдэрт

2015-10-10.

Unofficial translation

CONSENT LETTER

Since 1985 till today almost 30 years I herding horses. Our Saikhan soum's airag is famous nationwide and won various National Prizes.

There a lot of tradition and customs associated with airag, such as Mare milking ceremony, Custom of tethering the foals, Foal weanling ceremony, Foal branding ceremony and Dembee, a finger guessing game with singing and so on. There is traditionally held feast for first airag drinking on the tiger day within three days after tethering foals and colts. Mongolians rejoice with a feast on the dog day in autumn when they release foals and colts from their tethers.

Therefore, I are pleased and fully support to inscribe the "Traditional Technique of Airag – Making in Khokhuur and its Associated Customs" into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity. And truly encourage and committed for implementing the further activities for reviving, preserving, safeguarding and transmitting this inherited tradition.

Written by:

Herder Jambaa BAASANSUREN

IV bag, Saikhan soum,

Bulgan province

/stamp/

ЗСШУХ-ны соёлын өвийн
товд хүрний гаргах нь!

Миний бие 1985 оноос эхлэн одоог
хүртэй 30 гаруй жилийн адуу манай
байна. Манай Сайхан урн аймат
сүмийн Гисын үзэсгэлэн хуудандаа
байнга оросоос нэрчүүн басран
шагнаа хүртэж байсан

Сайхан нүрийн брэнг нэрийн хуудас
бассон айраг нь тазар зүйн байдаг
ургамааг брэнг уламжлалт нисхжээг
зэрэгт шалтгаалдаг гэнэ боддог
Манай сүмэнд айраг дагасан сөн
соёл байдаг/ахчүүсөн/ гэнэ эрдмийн
судлаачид үздэг Жинээ нь!

Умаа шалтгаалх зам үйл, ихэе гаргах
зам үйл, хурууданбээний наадан
Найрам дунд сарын бар одор ирүүлэн
тавны ёслох зам үйл, найр наадамд
ловон (ахмаг) ~~зэрэг~~ ирэн зогсоот
шавах (ицгэйлэн дайлах ицгэй
садамд адуулах / зэрэг оёр хамааг
байхгүй дахин дайтандангүр их
соёл гэгцүү Сайхан сүмэнд л
хадгалагдан үлдэн байгаа билээ
ийнх? Дэлхийн НҮБ-соёлын өвд
бүртгүүлэн огноо үр
хүртэй гаргасан нь манай
Мандангийн баасийн нүрт

Museum of Arkhangai province

Address: 65130 Tsetserleg, Arkhangai province

Tel: +976-70332281

About a proclaiming an initiation

Through Ethnic section of our Museum we are always aim to promote traditional knowledge and technique such as airag making and educate the public.

Arkhangai province is one of the main Airag land in Mongolia. Our Khotont, Khashaat, Khairkhan, Ulziit and Ugiinuur soums are famous with their tasty airag. And people from these soums annually hold Airag related events, such as who's khokhuur is biggest, who's airag is more tasty, who can drink more airag and a finger guessing game with singing /Dembee/. The most popular event is "Airag festive" in Khotont soum, there comes airag-maker from all part of country.

The Museum of Arkhangai province truly encourage and fully committed for implementing the further activities for reviving, preserving, safeguarding and transmitting this inherited tradition of the Airag making tradition and techniques of concerned communities, families and individuals.

B.Tserennadmid

Director

/stamp and signature/

АРХАНГАЙ АЙМГИЙН
МУЗЕЙ

65130 Цэцэрлэг, Архангай аймаг
Утас: 7033-2281

СОЁЛЫН ӨВИЙН ТӨВД

2015.03.09 № 15.

танай _____-ны № _____-т

Санал хүргүүлэх тухай

Манай Музей нь угсаатны танхимаараа дамжуулан уламжлалт хөхүүрийн айраг бэлтгэх ардын арга ухааны талаар үзэгч олон нийтэд байнга сурталчилж байдаг билээ.

Архангай аймаг нь айрагны гол бүс нутгийн нэг бөгөөд эртнээс уламжлалт хөхүүрийн айраг исгэх ардын мэдлэг ухааныг эдүүгээ хүртэл хадгалсаар ирсэн. Хотонт, Хашаат, Хайрхан, Өлзийт, Өгийнуур сумдын айраг нь нутаг орон хийгээд улсын хэмжээнд гойд сайхан амтаараа алдартай бөгөөд эдгээр сумдын ард олон жил бүр Айрагны баяр, Айрагны цэнгээн, Адууны баяр зэрэг адууны соёлтой холбоотой наадам зохион байгуулан хамгийн том хөхүүртэй айл, хамгийн сайхан хөхүүрийн айрагтай айл, хамгийн их айраг уудаг хүн, дэмбээ, хуруудах зэргийг тодруулж айрагны соёлыг уламжлуулан дэлгэрүүлж байдаг билээ.

Тэдгээрээс Хотонт сумаас зохион байгуулдаг "Айрагны цэнгээн" гэх баяр хамгийн өргөн дэлгэр болдог.

ЮНЕСКО-гийн Хүн төрөлхтний соёлын биет бус өвийн төлөөллийн жагсаалтад Монголчуудын уламжлалт "хөхүүрийн айраг исгэх" арга ухааныг бүртгүүлэхийг манай байгууллага дэмжиж буйг уламжилж байна.

ЗАХИРАЛ

Б.ЦЭРЭННАДМИД

CONSET LETTER

I, named, Ts.Sodondorj, 63 years old and from Khotont soum, Arkhangai province. I living in Khotong soum whole my life.

By this consent letter, I would like to express my full commitment and support in all stages of the activities of the preparation of the Nomination File of the element “Traditional Technique of Airag – Making in Khokhuur and its Associated Customs” into the UNESCO’s Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

Since ancient times, Mongolians have lived on the vast grassland steppe and they have created the nomadic culture based on the pastoral husbandry.

The traditional mare’s airag making has been evolved for thousands of years and passed down to us. Airag is one of the inseparable parts of the Mongolian culture, moreover it gives strength and cheerfulness, and helps to improve the living body metabolisms.

Furthermore, Airag-making associated with various of other ICH elements such as Mare milking ceremony, Custom of tethering the foals, Foal weanling ceremony, Foal branding ceremony and Dembee, a finger guessing game with singing and so on.

I think, it’s right time to inscribe Airag-making into the ICH Representative list of UNESCO.

Written by:

Ts.Sodnomdorj

L.Maruush

Undursant bag, Khotont soum,

Arkhangai province

Архангельскъ въ началѣ 1864 года счисляетъ
число варницъ въ продажѣ 10000 пд.

Хурмт горлох туксаг

AD15.03.03

Архангельск архиву Хетик урину Водород
дальше хорько В. Седюкович, мекеев боев
своо 66 каеет, кутелла паводра вывудеи
кнж биль

- На буржуа оплодотворенном утробе жутко холодно;

Хотант-ууц болон мангалууд бид тэр өдөр
үе-н-г өдөр мөн мангал, тэр дундаа
аруунаа тэмдэгт дүрэм, хамта оролцож
мөн үүрэг өөрөө "айраа" нэгдэж мангал
хүн бүрээр нь үүх дүрэмтэй нэгдэж, тэр өдөр
дундаа хамта, хэрэгсэлтэй үүрэг бий.

- Скорее отражен хором, а не тем же самым

- Германов Виз:

1. Сунъ тарава эркен, кырыс тарава эркен/ кырыс кырыс.

2. Миселите дър талис и доверител баща и вярност
хубаво. Ум дър талис баща, бием и вярност,
перек и вярност.

3. Вистъ астроландъ хѣлѣе басовѣдѣти тѣмъ
къ каемъ ошодъ, дае къ ошдѣи, че мѣсткѣ
свѣтѣ, хуко тѣрѣи хураи.

4. Кайф. коарде, беем булаг хундотреселди
ола хундотреселди орон хундотреселди.

Надгробная плита похоронена, гробовый узел ханской
гвардии хранит узел афганца ханской цуре,
холодок мемориальной записки
вручен цуре били.

CONSET LETTER

I am a herder from Burgaltai bag, Khotont soum, Arkhangai province. Since from my childhood I was herding cattle and inherited the traditional knowledge and skills related to the airag-making technique. My parents were Honorious airag-making bearers.

Mare's airag making tradition, technique and taste of airag depending on natural pasture and climate differences. Thanks to our pasture, inherited tradition and knowledge Khotont soum is famous for their airag-making.

There a number of customs associated with airag-making, such as how to pasture herds, to make the khokhuur and yeast, how many time times to churn and associated therewith social customs, celebrations and rituals.

I fully support to inscribe this heritage into the UNESCO's Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity and I will help my best to transmit this heritage to the next generations.

Furthermore, I feel free to help for his nomination as I can.

Written by:

Herder P.Gendendamba,

Burgaltai bag, Khotont soum,

Arkhangai province

1st March, 2015

Решен обвиняющ

ор годон пар пач нь:

— Архангай хотонт сууцн Хэрлантай байхн малчид
 Нэрлэжээ өвчтөхт Ингэндэйд ийнхү дээ нэ:
 бага насдаа нэгт хийн гэр дэр мал манан ох
 одоот хуртэл 18 жил мал манан дара.
 Ийнхү дээ нэ 'Нэзрэл, ингэндэйд дээр. 29 жил
 маналсан нэгт. Мал манан хураагдсаа. Дээ.
 манан. Айнаг-н дараа дээрнэ 3 дара.

эт. И. Бадалхану нь: "Хисэн арга, цурум соогоно.
гелж байсан. цурум нь олон үйлжлэл. Агууны

Үүрх ороон үрхүүрэн 5-20-с 11-20-г хүртэлх
 хугацаанд ~~тэр~~ айраг гарган. (хохурийн) цусаабаатар
 хот, хар хөрөн? айраг баргуулан мартай.
 үүрх байгуулан гэх үүдг баргуудаг. нийд хотонт
 хохурийн айрагнаасаа 6-8 сая. тал баргуулан хийдэг.
 хохурийн үүрх нийрлийг ашиглан хийдэг байгаа.
 хохурийн айрагт гол, утга, найрлага нь:
 үрхний нийрлийг ашиглан хийж буй хохурийн зураг, (зургыг)
 химийн найрлага байхгүй, сүүрх напар-г хамгаалах,
 гайдаг, үрхний сүүдг буй. эдгээ, бодог, амин
 дүнтэй. бүтэнгд хүүрчдг хоорондоо жонд м
 найр агаад айрагт? гол. напарыг гаргадаг.
 мон ~~аар~~ мотолууд бид эрт гэр үеэс
 айраг-г ~~ага~~ хүн бүрт (тэг), агаар агаар ахгүй

1. Сулар дам хуулан ойдот - и ун са
унур нь: Эр айран дотроо оруулалын
одис нь: тайдат нэгдэн эрдэнтэн сузлааруу,
эр овог дотроо шинь хядаг билээ.

Аотонт сунтат гүтат гэвсэр, ове
уртамал дүтат, лбат гүтат тигдэл нь:
аират тсндон майр гүтат, аират готар.
гайгат амин гүтат, аират латар.
аохинь гайгат ладгалан огод
ове уртамал гүтат гү. Гүтат сунт
онон уртамал гүтат тохиралтай гайгат.

- Архантай Аотонт сунт нь: Аират аа агаартай.
Аират аа гүтат эр малгары гайгат.
Хохирлын аират нь: аират гү. Архантай
аа гүтат нь гүтат гүтат, амин гүтат
оог гайгат гү. Хохирлын аират
аохинь оог. татекко-д гүтат гүтат
оохт гүтат гүтат

оргодо ладгалан Архантай
Аотонт сунтат Аират
гайгат гүтат
А. Гүтат гүтат.

2

2018. 03. 01.